שׁוּעָל וְשִׁיפּוֹן, וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן, כַּיּוֹצֵא דְּמִבָּרֵךְ עַל הַתַּבְשִׁיל בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת בִּרְכָתוֹ קוֹדֶמֶת, אַף עַל גַּב דְּהַנָּךְ מִמִּין שִׁבְעָה (לד) * וְאִיהוּ לָאו (יז) [יא] מִמִּין שִׁבְעָה, מִכָּל מָקוֹם כַּיּוֹצֵא דַּחֲשִׁיבִי. (לה) דְּעֶבְדֵי מִינַיְיהוּ פַּת וּמְבָרֵךְ עֲלֵיהוּ הַמּוֹצִיא וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, קוֹדֶמֶת אַף עַל גַּב דְּלֹא עֲבָדִינְהוּ פַּת:

רִיב שֶׁהָעִקָּר פּוֹטֵר הַטָּפֵל. וּבוֹ ב׳ סְעִיפִים:

א א כָּל (ו) שֶׁהוּא עִקָּר וְעִמּוֹ טְפֵלָה (פְּרוּשׁ, דָּבָר בִּלְתִּי נֶחְשָׁב), מְבָרֵךְ עַל הָעִקָּר וּפוֹטֵר אֶת הַטְּפֵלָה, בֵּין מִבְּרָכָה שֶׁלְּפָנֶיהָ בֵּין מִבְּרָכָה שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ, לֹא מִבַּעְיָא (א) * אִם הָעִקָּר מְעֹרָב עִם הַטָּפֵל, ב אֶלָּא אֲפִלּוּ מְבֹרָכוֹת מ״ד (ע״א). ב הָרא״ש שָׁם (פ״ו סי׳ כו).

בֵּאוּר הַיטֵב

הַחְשׁוּב פּוֹטֵר אֶת שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב אֲפִלּוּ לֹא נִתְכַּוֵּן בְּפֵרוּשׁ לְפָטְרוֹ. בַּיִת יוֹסֵף (ד״ה וכתב בה״ג), עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא): (יז) מִמִּין שִׁבְעָה. אַף עַל גַּב דְּהֵם בִּכְלָל חִטָּה וּשְׂעוֹרָה, מִכָּל מָקוֹם אֵין נִזְקָרִין בְּהַדְיָא בְּקָרָא, עַיֵּן לְעֵיל סִימָן קס״ח סְעִיף ד׳:

א (ו) שֶׁהוּא עִקָּר. וְכָל שֶׁהוּא הָרֹב הוּא הָעִקָּר. וְכָל שֵׁשׁ בּוֹ מֵחֲמִשָּׁה מִינִין אָזְלִינַן בָּתְרֵיהוּ וּכְלָבֵד שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶם מִשֶּׁהוּ, אֲבָל אִם עָרְבוּ בְּמִיִם עַד שֶׁהוּא רַךְ, מְבָרֵךְ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מִבְּבָא קַפָּא דַּף (פ״ד) [פ׳] (ע״ב) דְּאָמְרִי נְתִירָה שְׁמוּאֵל: ו [יא] מִמִּין שִׁבְעָה. עַיֵּן בְּזִכְרוֹן יוֹסֵף חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן כ׳ מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שַׁפִּיר עֲבִיד. וְיוֹתֵר נָרְאֶה לִי דַּאֲפִלּוּ אִם הוּא מְבָרֵךְ עַל הַזַּיִת טוֹב שֶׁיְּכַוֵּן בְּהָדְיָא לִפְטֹר גַּם הָאָתְרוֹג, אַחֲרֵי דְּהָאָתְרוֹג חָבִיב לוֹ יוֹתֵר, וּלְדַעַת הָרַמְבַּ״ם (שם) וְסִיעָתוֹ אֵינוֹ יוֹצֵא בָּזֶה מִפֵּילָא עַל הָאָתְרוֹג, וְכֵן כָּל כְּהַאי גַּוְנָא הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ דֵּעוֹת בְּפוֹסְקִים עַל אֵיזֶה דָּבָר יְבָרֵךְ בְּתִחִלָּה, יְהֵיֶה זָהִיר בִּשְׁעַת בְּרָכָה לְכַוֵּן לִפְטֹר שְׁנֵיהֶם, דְּבָלְאו הָכִי יֵשׁ חֲשָׁשׁ דְּאוֹכֵל הַמִּין הַשֵּׁנִי בְּלֹא בְּרָכָה: ו (לד) וְאִיהוּ לָאו מִמִּין שִׁבְעָה. אַף עַל גַּב דְּכַסְּמִין מִין חִטִּין, וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל וְשִׁיפּוֹן מִין שְׂעוֹרִים, (כג) מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דְּאֵין נִזְקָרִין בְּהָדְיָא בַּקְּרָא אֵין בָּהֶם חֲשִׁיבוּת מִין שִׁבְעָה כָּל כָּךְ כְּמוֹ הַמְפֹרָשִׁים בְּהָדְיָא בַּקְּרָא: (לה) דְּעֶבְדֵי מִינַיְיהוּ פַּת. וְגַם הֵם בִּכְלַל חִטָּה וּשְׂעוֹרָה דִּקְרָא עַל כָּל פָּנִים [דְּחִטָּה וּשְׂעוֹרָה קוֹדְמִין לְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן]. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג) דְּדַוְקָא הָנֵי דַּחֲשִׁיב כָּאן, אֲבָל זַיִתִּים עִם תַּבְשִׁיל שֶׁל שִׁבֹּלֶת שׁוּעָל, זַיִתִּים קוֹדְמִין מִשּׁוּם דְּמַקְדְּמִין בַּקְּרָא, א אֲבָל כַּמָּה אַחֲרוֹנִים חָלְקוּ עַל זֶה וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף קָטָן כ״ה עַיֵּן שָׁם. וְעַתָּה נָבוֹא לְבָאֵר סֵדֶר הַמַּעֲלוֹת בְּקִצָּרָה, וְכָל הַמְּאֻחָר מֻחְבָּרוֹ הוּא גְּרוּעַ מֻחְבָּרוֹ. הַמּוֹצִיא [אֲפִלּוּ מַפָּת (כד) שֶׁל שִׁבֹּלֶת שׁוּעָל וְשִׁיפּוֹן]. בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת עַל מַעֲשֵׂה קְדֵרָה וּפְחָשִׁים. בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת עַל מַעֲשֵׂה קְדֵרָה (כה) דִּשְׂעוֹרִים. בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת עַל מַעֲשֵׂה קְדֵרָה (כו) דִּשְׁבֹּלֶת שׁוּעָל וְשִׁיפּוֹן שֶׁהוּא גַּם כֵּן מִין שְׂעוֹרִים [וּבוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת דִּשְׂעוֹרִים, כֵּיוָן דִּשְׂעוֹרָה מִפֹּרָשׁ בַּקְּרָא, קוֹדֵם לָהֶן, (כז) וַאֲפִלּוּ לְכַסְּמִין שֶׁהוּא מִין חִטִּים הוּא גַּם כֵּן קוֹדֵם]. בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן. (כח) תְּאֵנִים. (כט) זֵיתִים. (ל) תְּמָרִים. בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ וּפְרִי הָאֲדָמָה. שֶׁהַכֹּל. וּבְכָל אֵלּוּ אֵין מְשַׁגִּיחִין (ג) עַל הֶחָבִיב כְּלָל, דְּמִי שֶׁהוּא מֵאָחַר מֻחְבָּרוֹ אֲפִלּוּ הוּא חָבִיב יוֹתֵר, כְּגוֹן שֶׁהָיָה חָבִיב לוֹ הַשֶּׂהָכֹל, אֲפִלּוּ הָכִי הַפְּרִי הָאֲדָמָה קוֹדֵם לוֹ, וְכֵן בְּכָל הַנַּ״ל. בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ וּבוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, (לא) אוֹתָן שְׁנֵיהֶם חֲבִיבִין, אוֹתָן בָּתַר מִין שִׁבְעָה, וְאִם אֶחָד מֵהֶן מַקְדֵּם בְּפָסוּק, כְּגוֹן שֶׁכּוֹסֵס קְלָיוֹת חִטָּה דְּבִרְכָתוֹ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה וְאוֹכֵל זַיִת, יַקְדִּים חִטָּה דְּהוּא קוֹדֵם בַּקְּרָא, כֵּן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם), וְהַגְּרַ״א פָּלִיג עַל זֶה וְכֵמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן כ״ז עַיֵּן שָׁם. שְׁנֵיהֶם אֵינָן מִין שִׁבְעָה, יֵשׁ לְהַקְדִּים פְּרִי הָעֵץ אִם שָׁוִים בַּחֲבִיבוּת, הָא לְאוֹ הֶכִי חָבִיב קוֹדֵם, וְכַנַּ״ל. וְכֵן שְׁנֵיהֶם פְּרִי הָאֲדָמָה אוֹ שְׁנֵיהֶם שֶׁהַכֹּל, (לב) אֲזִלִינַן בָּתַר חָבִיב. [ג]וְהִנֵּה מַה נִּקְרָא חָבִיב, אֲנַן בְּנֵי אַשְׁכְּנַז נִמְשָׁכִין אַחַר הָרֹאשׁ (פ״ו סי׳ כה) וְסִיעָתוֹ שֶׁהוּא הַמִּין הָרָגִיל לִהְיוֹת חָבִיב אֶצְלוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסָעִיף א׳, וְאִם שְׁנֵיהֶם חֲבִיבִים אֶצְלוֹ אֲזִלִינַן אַחַר אֵיזֶה שֶׁחָפֵץ עַתָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסָעִיף ב׳ לְהָרַמְבַּ״ם. בִּרְכַּת אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה (לג) אֲפִלּוּ בִּרְכַּת שֶׁהַכֹּל קוֹדֶמֶת לִבְרִכַּת הָרֵיחַ:

א (א) אִם הָעִקָּר מְעֹרָב. כְּגוֹן כָּל תַּעֲרוֹבוֹת שְׁנֵי מִינִים, שֶׁהָאֶחָד הוּא הָעִקָּר וְהַשֵּׁנִי אֵינוֹ בָּא אֶלָּא לְתַקְּנוֹ וּלְהַכְשִׁירוֹ, אוֹ אֲפִלּוּ שְׁנֵיהֶם עִקָּרִים אֶלָּא שֶׁהָאֶחָד מֻרְכָּבָה מֵחֲבֵרוֹ, הָרֹב הוּא (ו) הָעִקָּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן ר״ח סָעִיף ז׳, (ב) וַאֲפִלּוּ כָּל מִין וָמִין עוֹמֵד בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְנִכָּר, נַמִי בָּתַר רֹב אָזְלִינַן. וְעַל כֵּן בִּפְורִים שֶׁמְּרַקְּחִין שֶׁמְּשַׁמְּרִין בְּדֻכָּשׁ וּמְעָרְבִין בָּהֶם פִּתִּיתֵי אֱגוֹז, כָּל שֶׁרֹב שֶׁמְּשַׁמְּרִין, בָּתַר הָעִקָּר אָזְלִינַן וּמְבָרֵךְ פְּרִי הָאֲדָמָה. (ג) וּמִיהוּ כָּל זֶה דַּוְקָא בְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם הוּא דָּבָר חָשׁוּב, הָא אִם אֶחָד מֵהֶן אֵינוֹ דָּבָר חָשׁוּב אַף שֶׁהוּא הָרֹב, בָּטֵל הוּא לְגַבֵּי

בֵּאוּר הַלָּכָה

בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן כ״ו בְּשֵׁם הָאֲלִיָּה רַבָּה (שם סק״י):

ו * וְאִיהוּ לָאו מִמִּין שִׁבְעָה וְכוּ׳. לְפִי מַה דְּכָתַב הַמַּחֲבֹר לְעֵיל בְּסָעִיף א׳ בַּדַּעָה הָרִאשׁוֹנָה דְּהִיא סְתָמִית, דְּהֵיכָא דְּאֵין בִּרְכוֹתֵיהֶן שָׁווֹת לֹא אָזְלִינַן בָּתַר מִין שִׁבְעָה, אֵין מָקוֹם לִדְבָרִים אֵלּוּ, אֲכָל הָאֱמֶת דְּדָבָר זֶה הֲלֹא הוּא מֻהְגָּהַת מַיְמוֹנִי (פ״ח הי״ג אות ש) בְּשֵׁם הָרַ״מ, וְיָדוּעַ דִּשְׁיטַת הָרַ״מ הוּא דְּאַף בְּאֵין בִּרְכוֹתֵיהֶן שָׁווֹת מִין שִׁבְעָה עָדִיף:

א * אִם הָעִקָּר מְעֹרָב. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״א). וּבְדָרְךְ הַחַיִּים אוֹת י״ח [בְּדִין דְּבָרִים הַמְּתֻגָּנִים] כָּתַב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, אִם אוֹכֵל שְׁנֵי מַאֲכָלִים שֶׁהֵן מְעֹרָבִין בְּקְעָרָה אַחַת, אִם עִקַּר כַּוָּנָתוֹ עַל הָאֶחָד מְבָרֵךְ עָלָיו וּפוֹטֵר הַשֵּׁנִי אֲפִלּוּ הוּא הַמֻּפְלָט, מַה שֶּׁהוּא הָרֹב הוּא הָעִקָּר, עַיֵּן שָׁם, אֲבָל אִם יֵשׁ בְּהַתַּעֲרוֹבוֹת אֲפִלּוּ מְעַט מַחֲמֶשֶׁת מִינִים שֶׁעָרַב בְּתוֹכוֹ כְּדֵי לֶאֱכֹל מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת וּפוֹטֵר הַשֵּׁנִי. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. אֲכָל בְּחֵי אָדָם. בְּכְלַל נ״א סָעִיף י״ג וּבְכְלַל נ״ד סָעִיף ט׳ מְצַדֵּד דְּהֵיכָא דְּמִנְּבַר וּמְבַדֵּל כָּל מִין בִּפְנֵי עַצְמוֹ מְבָרֵךְ עַל כָּל מִין וָמִין, וְלֹא אָזְלִינַן בָּתַר רֹובָא וְלֹא בָּתַר חֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן. [ד]וּלְמַעֲשֶׂה נִרְאֶה דְּסָפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל וְלֹא יְבָרֵךְ אֶלָּא בְּבִרְכַּת הֶרֶב, וְכֵן בְּתַבְשִׁיל שֶׁמְּעֹרָב בּוֹ מֵחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן יְבָרֵךְ רַק בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת [וְנִכּוֹן עַל הַמִּטְחֵנֶה בַּסּוּף, אִם יֵשׁ בּוֹ בְּזַיִת דָּגָן מִכָּל אֲכִילַת פְּרָס], וְכֵן מַשְׁמַע בִּפְרִי מִגְדִּים בְּפִתְיחָה בְּעִנְיַן בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין אוֹת י״א, דְּאֲפִלּוּ הֵיכָא דְּמִנְּכַר כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ נְמֵי בָּתַר רֹובָא אָזְלִינַן, וְכֵן בָּתַר חֲמִשָּׁה מִינִין אֲפִלּוּ הֵם הַמְּפוּרָט, וְלֹא יְבָרֵךְ אֶלָּא בְּרָכָה אַחַת, וְכֵן שְׁמַעְתִּי מוֹרִים בְּשֵׁם גָּאוֹן אֶחָד. וְהָרוֹצֶה לִחֹשׁ לְדַעַת חַיֵּי אָדָם, יִמְצַוֵּ הַפְּרִי אֲדָמָה וְיִהְיֶה מְעֹרָב עִם פִּתִּיתֵי הַצְפָּה אוֹ הַגְּרוּיִסִין שֶׁל חֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן וְיֹאכְלֵם בְּיַחַד וִיבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת עַל שְׁנֵי הַמִּינִים בְּיַחַד. וְכֵן לְעִנְיַן שְׁאָרֵי מִינִים שֶׁאֵינָם מֵחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן, אִם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ו (כג) מְגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב): (כד) פְּרִי מִגְדִּים (סדר המעלות סק״א): (כה) אַף שֶׁפְּתִחָלָה לֹא נִזְכַּר זֶה בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג), לְבַסּוֹף פֵּרֵשׁ בְּהָדְיָא דְּהוּא קוֹדֵם לְיֵינִי, וְעַיֵּן בְּחֵי אָדָם (כלל נז ס״ו): וּבְמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (ס״ק יג): (כו) כֵּן כָּתַב הָרַמְ״א בְּסָעִיף ד׳ בְּהַגָּהָ״ה דְּכָל מַעֲשֶׂה קְדֵרָה דַּחֲמֶשֶׁת מִינִים קֹדֶם לְיֵינִי [פְּרִי מִגְדִּים (סדר המעלות סק״ב)]: (כז) בְּסִימָן קס״ח (ס״ה), עַיֵּן שָׁם: (כח) אַף דִּבְמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק ח, יג) וְט״ז (סק״ד) כָּתְבוּ דְּזַיִתִּים קוֹדֵם לְמִינֵי מְזוֹנוֹת דִּשְׂעוֹרִים, הָכָא כָּתְבוּ לְעֵיל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק כה) דְּהָרְבֵּה אַחֲרוֹנִים חוֹלְקִין עַל זֶה וּסְבִירָא לְהוּ דִּשְׂעוֹרָה קוֹדְמִין, וּמִפֵּילָא הוּא הַדִּין דִּשְׁבֹּלֶת שׁוּעָל וְשִׁיפּוֹן, וְכֵן מוּכָח בְּאֶלְיָה הָעוֹלֶה (ס״ו), עַיֵּן שָׁם: (כט) כֵּן אִיתָא בְּסָעִיף ד׳ (כא) מְגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב): (כב) פְּרִי מִגְדִּים (סדר המעלות סק״א): (כג) נִזְכַּר זֶה בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג), לְבַסּוֹף פֵּרֵשׁ בְּהָדְיָא דְּהוּא קוֹדֵם לְיֵינִי, וְעַיֵּן בְּחֵי אָדָם (כלל נז ס״ו): (כד) כֵּן כָּתַב הָרַמְ״א בְּסָעִיף ד׳ בְּהַגָּהָ״ה דְּכָל מַעֲשֶׂה קְדֵרָה דַּחֲמֶשֶׁת מִינִים קֹדֶם לְיֵינִי [פְּרִי מִגְדִּים (סדר המעלות סק״ב)]: (כה) בְּסִימָן קס״ח (ס״ה), עַיֵּן שָׁם: (כו) אַף דִּבְמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק ח, יג) וְט״ז (סק״ד) כָּתְבוּ דְּזַיִתִּים קוֹדֵם לְמִינֵי מְזוֹנוֹת דִּשְׂעוֹרִים, הָכָא כָּתְבוּ לְעֵיל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק כה) דְּהָרְבֵּה אַחֲרוֹנִים חוֹלְקִין עַל זֶה וּסְבִירָא לְהוּ דִּשְׂעוֹרָה קוֹדְמִין, וּמִפֵּילָא הוּא הַדִּין דִּשְׁבֹּלֶת שׁוּעָל וְשִׁיפּוֹן, וְכֵן מוּכָח בְּאֶלְיָה הָעוֹלֶה (ס״ו), עַיֵּן שָׁם: (כז) כֵּן אִיתָא בְּסָעִיף ד׳ בְּהָדְיָא, וּתְמִיהָ עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג) שֶׁלֹּא זָכְרוֹ [פְּרִי מִגְדִּים (סדר המעלות סק״ו)]: (כח) אַחֲרוֹנִים: (כט) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ל) הַכֹּל בְּאַחֲרוֹנִים: (לא) פְּרִי מִגְדִּים (משו״ת סק״ו). וְלֹא הֶעְתִּקְתִּי כְּסִיקָא דְּמָגֵן אַבְרָהָם (שם), מְשׁוּם דְּהָרְבֵּה אַחֲרוֹנִים הַסְכִּימוּ דְּמִינֵי מְזוֹנוֹת שֶׁל שְׁעוֹרִים קוֹדְמִין לְזַיִת:

א (ו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): (ב) פְּרִי מִגְדִּים בְּפִתְיחָה (ס״ק יא) וְדִרְךְ הַחַיִּים אוֹת י״ח בְּדִין דְּבָרִים הַמְּתֻגָּנִים, עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּחֵי אָדָם בְּכְלַל נ״א אוֹת י״ג שֶׁהֶעְתִּיק כְּשִׁבְּפִּי כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ לְבָרֵךְ שִׁפּוּי בְּרָכוֹת, וּיְקַפֵּק בְּרָכוֹת לְהָקֵל: (ג) פְּרִי מִגְדִּים שָׁם לְדַעַת הַשֵּׁ״ז, וּמַשְׁמַע שֶׁהוּא מְצַדֵּד שָׁם כֵּן לְדִינָא:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] רָאֶה לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב שָׁם. **ג]** וּבְשו״ע הָרַב (סי׳ רד ס״ז) פָּסַק שֶׁבְּאוֹכֵל וּמַשְׁקֶה שֶׁאֵינָם מִתְעָרְבִים יַחַד, אֲלָא הַמַּאֲכָל עוֹמֵד בְּעֵינוֹ בְּתוֹךְ הַמַּשְׁקֶה, אֵין לַיְלֵךְ אַחַר הָרוֹב אֲלָא אִם נִכְתַּשׁ הַמַּאֲכָל וּמְעוֹרָב עִימּוֹ אוֹ שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ יַחַד, אֲבָל אִם לֹא נִתְבַּשְּׁלוּ יַחַד וְעֵירְבוּ לְאַכְלָן יַחַד אֵין הָאוֹכְלִים אַחַר הָרוֹב אֲלָא צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל שְׁנֵיהֶם, אֲלָא א״כ אַחַד מֵהֶם עִיקַּר אֲצָלוֹ וְהַשְּׁנִי אֵינוֹ אֲלָא לְתַקֵּן וּלְהַכְשִׁיר אֲכִילַת חֲבֵירוֹ שֶׁאִז גַּם בְּנִתְבַּשְּׁלוּ יַחַד מְבָרֵךְ עַל הָעִיקָּר אַף אִם הוּא הַמּוּעָט. וּרְאֵה עוֹד בְּסִימָן ר״ב סִי״ג וְסִכ״ג.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַפֵּרוֹת סִימָן רִיב

(ב) כָּל אֶחָד לְבַדּוֹ. יוַאֲפִלּוּ פֵּת שֶׁהוּא חָשׁוּב מִכֹּל, אִם הוּא טָפֵל, כְּגוֹן (ג) שֶׁאוֹכֵל דָּג מָלִיחַ וְאוֹכֵל פֵּת עִמּוֹ כְּדַי (ג) שֶׁלֹּא יַזִּיקֶנּוּ בִּגְרוֹנוֹ, מְבָרֵךְ עַל הַדָּג וּפוֹטֵר הַפֵּת (ד) כֵּיוָן שֶׁהוּא טָפֵל. הַגָּהָה: [*] וְיֵשׁ אוֹמְרִים, אִם הַטָּפֵל חָבִיב עָלָיו, מְבָרֵךְ עָלָיו (ה) וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הָעִקָּר (אגור (סימן רמ"ג) בשם אור זרוע (פ"ו סי' קפז)). הָא דִּמְבָרְכִין עַל הָעִקָּר

ג שם בְּמִשְׁנָה.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [בשו"ע] וְיֵשׁ אוֹמְרִים אִם הַפֵּת טָפֵל חָבִיב. עַיִן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ג', וּבְאֶמֶת הָעִנְיָן שָׁם כָּתַב דְּלֹא שַׁיָּךְ אִפּוּר לְהַרְבּוֹת בִּבְרָכוֹת אֶלָּא כְּשֶׁפּוֹטֵר בִּבְרָכָה הָרִאשׁוֹנָה מִמַּשֶּׂהוּ חָכְמִים, אֲבָל אִם בָּא לִפְטֹר בִּבְרָכָה אַחֶרֶת דֶּרֶךְ עִקָּר וְטָפֵל לֹא שַׁיָּךְ זֶה, וְיָכוֹל לְבָרֵךְ בִּפְנֵי עַצְמוֹ בְּרָכָה הָרִאשׁוֹנָה כְּגוֹן לְהַנִּיחַ אֵצֶל חֲבֵרוֹ, וְאִתְּי שְׁפִיר מַה שֶּׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם סִימָן רט"ו (סק"ו) בְּשֵׁם הַשֵּׁלָ"ה (מס' שבת נר מצוה אות מח), עַיֵּן שָׁם:

בֵּאוּר הֵיטֵב

שֶׁהַכֹּל, עַיֵּן סִימָן ר"ח סָעִיף ו' וְעַיֵּן סוֹף סִימָן ר"ד (ס"ב). מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א):

(ב) שֶׁלֹּא יַזִּיקֶנּוּ. אֲבָל הָאוֹכֵל הָעֵרֶ"ג עִם פֵּת, הַפֵּת עִקָּר וְהַהֶעֵרֶ"ג בָּא לְלַפֵּת הַפֵּת. ט"ז (סק"ב), עַיֵּן שָׁם. מִי שֶׁאוֹכֵל פֵּת לְמִפְּחַ הַשְּׁחִיָּה, מְבָרֵךְ עַל הַפִּשְׁקָה וּפוֹטֵר אֶת הַפֵּת אִם הָיָה דַּעְתּוֹ עָלָיו בִּבְרִיר אוֹ שֶׁדַּרְכּוֹ בְּכָךְ בְּרֹב הַפְּעָמִים לֶאֱכֹל פֵּת בְּאֶמְצַע הַשְּׁחִיָּה וְהָרַי כְּאִלּוּ דַּעְתּוֹ עָלָיו, וּבְלֹאו הָכִי צָרִיךְ לְבָרֵךְ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) מִשֵּׁם שֵׁלָ"ה (שער האותיות, עמק ברכה כללי הברכות כלל ז), וְכֵן כָּתַב הַט"ז סָעִיף קָטָן א'. יֵשׁ לְמְנֹעַ מִלֶּאֱכֹל פֵּת בְּשָׁעַת הַשְּׁחִיָּה, כִּי מִי יוּכַל לְהַבְחִין אִם אוֹכֵל מִשּׁוּם מִלּוּי כָּרֵס דְּאָז צָרִיךְ לְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא, אוֹ שֶׁאוֹכֵל לְמִתּוּק הַשְּׁחִיָּה. וּכְשֶׁאוֹכְלוֹ לְמִתּוּק הַשְּׁחִיָּה, יֵשׁ יָדָיו בִּלֹּא בְּרָכָה. שֵׁלָ"ה (שם).

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מְעוּט הֶחָשׁוּב דְּהוּא הָעִקָּר, וְעַיֵּן סִימָן ר"ד סָעִיף י"ב וּבְמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם (ס"ק נז). (ד) וְדַע, דְּבַחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגִן קַיְימָא לַן לְעִיל בְּסִימָן ר"ח (ס"ב) דְּאִם מְעֹרָבִין עִם שְׁאָר מִינִים אֲפִלּוּ הֵם הַמְּעוּט, (ה) כָּל שֶׁנּוֹתֵן בְּהַתְּבָשִׁיל לְטַעַם, אָזְלִינַן בַּתְרֵייהוּ וּמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת לְבַד וְנִפְטָר תַּעֲרוֹבוֹת הָרֹב, (ו) מִפְּנֵי שֶׁמִּינֵי דָּגָן נֶחְשָׁבִין לְעִקָּר תָּמִיד, (ז) אַף בְּלַבַד אִם יֵשׁ בָּהֶם מַמָּשׁ, אֲבָל אִם עֵרֶב קָמַח בְּמַיִם הַרְבֵּה כָּל כָּךְ עַד שֶׁהוּא רַךְ כְּדֵי שְׁיָהֵא רְאוּי לִשְׁתִיָּה, מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל: (ב) כָּל אֶחָד לְבַדּוֹ. בֵּין (ס) שֶׁאוֹכֵל הָעִקָּר וְהַטָּפֵל בְּבַת אַחַת, בֵּין שֶׁאוֹכֵל הָעִקָּר תְּחִלָּה וְהַטָּפֵל אַחַר כָּךְ, וּכְדִלְקַמָּיהּ: (ג) שֶׁאוֹכֵל דָּג מָלִיחַ. כְּגוֹן שֶׁאֹכַל (ט) דָּבָר מָתוֹק מִקֹּדֶם וְאוֹכֵל דָּג מָלִיחַ לְהָפִיג הַמְּתִיקוּת, וּמִפְּנֵי שֶׁלֹּא יַזִּיקֶנּוּ הַמֶּלַח בִּגְרוֹנוֹ אוֹכֵל פַּת עִמּוֹ, אֲבָל אֵינוֹ תֹּאַב כָּלָל לֶאֱכֹל פַּת, לָכֵן הֲוֵי הַפַּת טָפֵל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם הוּא תֹּאַב לֶאֱכֹל פַּת גַּם כֵּן, אַף עַל פִּי שֶׁאוֹכְלוֹ עִם הַמֶּלַח כְּהַנָּהוּג לֶאֱכֹל דָּג מָלוּחַ שֶׁקּוֹרִין הֶערִינְ"ג עִם פַּת, אֵינָהּ טְפֵלָה אֲלֵיהוּ אִם תֹּאַב לְהַמֶּלַח אוֹתָהּ, וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלֶיהָ הַמּוֹצִיא וּפוֹטֵר אֶת הַמֶּלַח [אַחֲרוֹנִים]: (ד) כֵּיוָן שֶׁהוּא טָפֵל. וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁלֹּא הָיָה הַטָּפֵל לְפָנָיו בִּשְׁעַת אֲכִילַת הָעִקָּר, (י) אִם הָיָה דַּעְתּוֹ בִּשְׁעַת בְּרָכָה לֶאֱכֹל גַּם הַטָּפֵל, אוֹ שֶׁדַּרְכּוֹ בְּכָךְ לֶאֱכֹל הַטָּפֵל בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, (יא) פּוֹטֵר הַטָּפֵל, [גַּם בָּעִינַן דְּזַקָּא שֶׁיֹּאכַל אַחֲרָיו, פּוֹטֵר הַטָּפֵל, אֲבָל אִם אֵינוֹ רָגִיל בְּכָךְ וְגַם לֹא הָיָה דַּעְתּוֹ בְּפֵרוּשׁ בִּשְׁעַת הַבְּרָכָה לֶאֱכֹל הַטָּפֵל, צָרִיךְ לְבָרֵךְ גַּם עַל הַטָּפֵל, (יב) אַף אִז מְבָרֵךְ עַל הַטָּפֵל רַק שֶׁהַכֹּל, דְּעַל כָּל פָּנִים טָפֵל הוּא וּמַפְסִיד בִּרְכָתוֹ הָעִקָּרִית, וְדוֹמְיָא דְּפִסַק הָרַמְ"א לְקַמָּן בְּהַגָּ"ה דְּאִם אוֹכֵל הַטָּפֵל קֹדֶם הָעִקָּר אַף דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלָיו בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְאֵינוֹ נִפְטָר בִּבְרָכַת הָעִקָּר שֶׁיְּבָרֵךְ אַחַר כָּךְ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁהוּא טָפֵל מַפְסִיד בִּרְכָתוֹ הָעִקָּרִית. (יג) הָאֲנוֹשִׁ"י (יא) שֶׁאוֹכְלִין אַחַר הַסְּעוּדָה לְמַתֵּק שְׁתִיַּת הַיַּיִן שֶׁשָּׁתָה מִקֹּדֶם אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן, דְּהֵן טְפֵלִין לְהַיַּיִן וּבִרְכַת הַיַּיִן פּוֹטֶרְתָּן, וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁשָּׁתָה שְׁאָר מַשְׁקִין תּוֹךְ הַסְּעוּדָה וְאוֹכֵל אַחַר כָּךְ אֲנוֹשִׁ"י לְמַתֵּק הַפַּת, הָא בְּעִלְמָא לֹא אָמְרִינַן דְּהַמְּלִיחַ יִהְיֶה עִקָּר נֶגֶד הַפַּת, וְכֵן מִשְׁמַע

בֵּאוּר הַצִּיּוּן

מַהַצְּתְּקַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) וְהַחַיֵּי אָדָם (כלל נו ס"א): (י) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וְאַלְיָה רַבָּה (סק"ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יא) תּוֹסֶפוֹת (מד. ד"ה באוכלי) וּמָגֵן אַבְרָהָם (שם): (יב) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וְזֶרֶךְ הַחַיִּים (רין דברים המסוגנין ס"ק): (יג) שֶׁלְטֵי גִּבּוֹרִים (כט. אות ב) וּמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן קע"ד (סק"ט): (יד) וְדַוְקָא כְּשֶׁהָיָה דַּעְתּוֹ בִּשְׁעַת בְּרָכַת הַיַּיִן לֶאֱכֹל אַחַר כָּךְ הָאֲנוֹשִׁ"י, אוֹ שֶׁרָגִיל בְּכָךְ, וְכַנַּ"ל: (טו) וְכֵן בְּחַיֵּי אָדָם (כלל נו) וּבְדֶרֶךְ הַחַיִּים (שם) לֹא הַעְתִּיקוּ פְּרָט זֶה לְהַלָּכָה. וְהִנֵּה הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) כָּתַב דְּאַף הָאוֹר זָרוּעַ (ח"א סי' קעו) גּוּפָא כַּוָּנָתוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב 'אֲבָל אִם הָצָנוֹן' דְּהַיְינוּ שֶׁאֵין מוּכָח שֶׁהָצָנוֹן עִקָּר אֶצְלוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְתָפַס עָלָיו הַבֵּית מֵאִיר דְּהַלֹּא הָאוֹר זָרוּעַ כָּתַב שֶׁהָצָנוֹן עִקָּר, וְהוּא מְצַדֵּד שֶׁאֵין הָצָנוֹן עִקָּר. אֲבָל לְפִי מָה שֶׁכָּתַבְנוּ עַתָּה שֶׁנִּדְפַּס הָאוֹר זָרוּעַ אִיתָא לְהָרְיָא כְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם, אִם אֵין הָצָנוֹן עִקָּר מְבָרֵךְ עַל הַדְּיוֹת, וּכְאָגוּר (סי' רחצ) שָׁלְנוּ נֶחְסָר תֵּבָה אַחַת, וְצָרִיךְ לוֹמַר אִם אֵין הָצָנוֹן עִקָּר, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתוּב שֶׁפָּשׁ כָּל עִקָּרֵי דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם, וּמַעֲתָּה שׁוּב אֵין לָנוּ לְהִסְתַּפֵּק כְּלָל בַּהֲלָכָה זוֹ לְמַעֲשֶׂה דִּבְוַדַּאי הַדִּין עִם הַמָּגֵן אַבְרָהָם: (מו) אַחֲרוֹנִים: (יז) חַיֵּי אָדָם (כלל נו ס"ב): (יח) פְּשׁוּט: (יט) נִרְאֶה לִי דַּאֲפִלּוּ זוֹ הַמַּעַט שֶׁמּוֹעִיל לְהָפִיג הַמְּרִירוּת, גַּם כֵּן אֵינוֹ רַשַּׁאי לְטָעֵם כְּלִי בְּרָכָה, אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר נֶהֱנָתוֹ בָּזֶה גַּם לְסָעֹד הַלֵּב, וְכֵן מָצָאתִי בְּאַחֲרוֹנִים בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מִשְׁכַּת נָפֶשׁ (ח"ב סי' ה):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ט) כתב שמכל מקום כדי להרבות בברכות טוב להקדימו. **ב]** וראה ליקוטי דברי הרב שם. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"א) כתב כט"ז.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

וּפוֹטֵר אֶת הַטָּפֵלָה, הַיְנוּ (ו) שֶׁאוֹכְלָן בְּיַחַד אוֹ שֶׁאוֹכֵל (ז) הָעִקָּר תְּחִלָּה, אֲבָל אִם אוֹכֵל הַטָּפֵל תְּחִלָּה, כְּגוֹן שֶׁרוֹצֶה לִשְׁתּוֹת וְרוֹצֶה לֶאֱכֹל תְּחִלָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁתֶּה אַלִּיבָּא רַיקָּנָא, (ח) אוֹ שֶׁאוֹכֵל בַּרְעִינֵי גַּדְגְּדָנִיּוֹת לְמַפֵּק הַשְׁתִּיָה, מְבָרֵךְ (ט) עַל הָאֹכֶל תְּחִלָּה אַף עַל פִּי שֶׁהוּא טָפֵל לַשְׁתִיָה, *וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ עָלָיו (י) רַק שֶׁהַכֹּל (יא) הוֹאִיל וְהוּא (ג) טָפֵל לְדָבָר אַחֵר (תרומת הדשן סימן (ל"ה) [ל"א]): ב [ד]מְרַקַּחַת שֶׁמַּנִּיחִין עַל (ז) רְקִיקִין דַּקִּים, אוֹתָם רְקִיקִין (יב) הָווּ טְפֵלָה לַמְּרַקַּחַת, שֶׁהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִים (יג) לֶאֱכֹל (ה) לֶחֶם: ד כָּל בּוֹ (ס"ר כה).

בֵּאוּר הַיטֵב

הַהֶפְגֵּן אַבְרָהָם (סק"ג) כָּתַב בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת רַמ"א (סי' א) וּבְשֵׁם מַשֶּׂה מֹשֶׁה (סי' שסד) מִשּׁם רַשׁ"ל שֶׁאֵין צָרִיךְ וְטִילָה: (ג) טָפֵל לְדָבָר אַחֵר. נִרְאֶה לִי דְּוַקָא בָּזֶה שֶׁהוּא טָפֵל לִשְׁתִיַת שֶׁאֵר מַשְׁקִין וְהָיָה רָאוּי לְבָרֵךְ עַל הַמַּשְׁקֶה שֶׁהַכֹּל וְלִפְטֹר זֶה, אַף מִפְּנֵי שֶׁאוֹכֵל הַטָּפֵל מְבָרֵךְ עָלָיו לָכֵן מְבָרֵךְ עָלָיו בִּכְרַכַּת הָעִקָּר, אֲבָל כְּשֶׁבֵּרַכְתּ הָעִקָּר הוּא שֶׁהַכֹּל וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, וְצָרִיךְ עִיּוּן מָנָא לֵיהּ הָא, וְהַטַּעַם אַבְרָהָם (סק"ג) כָּתַב בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת רַמ"א (סי' א) וּבְשֵׁם מַשֶּׂה מֹשֶׁה (סי' שסד) מִשּׁם רַשׁ"ל שֶׁאֵין צָרִיךְ וְטִילָה: (ג) טָפֵל לְדָבָר אַחֵר. נִרְאֶה לִי דְּוַקָא בָּזֶה שֶׁהוּא טָפֵל לִשְׁתִיַת שֶׁאֵר מַשְׁקִין וְהָיָה רָאוּי לְבָרֵךְ עַל הַמַּשְׁקֶה שֶׁהַכֹּל וְלִפְטֹר זֶה, אַף מִפְּנֵי שֶׁאוֹכֵל הַטָּפֵל מְבָרֵךְ עָלָיו לָכֵן מְבָרֵךְ עָלָיו בִּכְרַכַּת הָעִקָּר, אֲבָל כְּשֶׁבֵּרַכְתּ הָעִקָּר הוּא דָּבָר אַחֵר אֵין מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן שֶׁהַכֹּל. וּכְתִרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' לא) הַבַּיִן דַּאֲפִלּוּ רוֹצֶה לִשְׁתּוֹת יַיִן מְבָרֵךְ עַל הַגַּרְעִין שֶׁהַכֹּל, הוֹאִיל וְהַן טְפֵלִים הִפְסִידוּ בִּרְכָתָן הָעִצְמִית וּמְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, וְצָרִיךְ עִיּוּן מָנָא לֵיהּ הָא,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא וּנְטִילַת יָדַיִם. וּמִי שֶׁשּׁוֹרָה אַחַר גְּמַר אֲכִילָתוֹ מְצַעַ פַּת בְּיַיִן שָׁרָף לְצַבַּע הַמַּאֲכָל, יֵשׁ לְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן שָׁרָף, דְּעִקַּר כַּוָּנָתוֹ אָז עַל הַיַּיִן שָׁרָף כְּדֵי לְצַבַּע וְאֵין שָׁיָךְ לְהַפְעוּדָה, וְרַק מִפְּנֵי שֶׁחָזַק לוֹ לִשְׁתּוֹתוֹ שׁוֹרָה בּוֹ פַּת לְהָפִיג קְצָת מְרִירוּתוֹ, וַהֲוָה לֵיהּ הַיַּיִן שָׁרָף עִקָּר [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג)]. וּמַאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ה) מַשְׁמַע דְּטוֹב בְּאֹפֶן זֶה שֶׁיִּשְׁתֶּה תְּחִלָּה מְצַע יַיִן שָׁרָף קָטָן ל"ט בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה דְּאִם אַחַר שֶׁאָכַל מַאֲכָל שֶׁמֵּן לָקַח מְצַע יַיִן שָׁרָף לְהָפִיג הַשְּׁמְנוּנִית שֶׁבְּפִיו, אִם רָגִיל בְּכָךְ אֵין צָרִיךְ בְּרָכָה, דְּהוּא טָפֵל לַפַּת: (ו) שֶׁאוֹכְלָן בְּיַחַד. וְאִם אוֹכֵל (כ) פַּת כִּיסָנִין עִם גְּבִינָה אוֹ שְׁאָר דָּבָר לְלַפֵּת בּוֹ, אַף שֶׁהֵם גַּם כֵּן חֲבִיבִים עָלָיו (כמ) וְהוּא תֹּאַב לֶאֱכֹל אוֹתָם, מִכָּל מָקוֹם מְבָרֵךְ רַק עַל הַכִּיסָנִין לְבַד, דְּמִסְתַּבְּרָא שֶׁהוּא הָעִקָּר אָצְלוֹ, וְהוּא הַדִּין בְּכָל דָּבָר כְּשֶׁאוֹכֵל עִם מִין אַחֵר לְלַפֵּת בּוֹ, דְּמַה שֶׁאוֹכֵל לְלַפֵּת נָחְשָׁב רַק כְּטָפֵל: (ז) הָעִקָּר תְּחִלָּה. וְאַחַר כָּךְ הַטָּפֵל כְּדֵי לְמַפֵּק אֶת הָעִקָּר, כְּגוֹן אָכַל תְּחִלָּה צְנוֹן וְאַחַר כָּךְ זַיִת לְהָפִיג חֲרִפּוּ שֶׁל צְנוֹן, וּכְהַאי גַּוְנָא שְׁאָר טָפֵל, וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף א': (ח) אוֹ שֶׁאוֹכֵל בַּרְעִינֵי וְכוּ'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר גַּם כֵּן שֶׁאוֹכְלָן (כנ) קֹדֶם שֶׁמַּתְחִיל לִשְׁתּוֹת כְּדֵי לְמַפֵּק הַשְׁתִיָה שֶׁשּׁוֹתֶה אַחַר כָּךְ: (ט) עַל הָאֹכֶל תְּחִלָּה וְכוּ'. דְּבִשְׁלָמָא כְּשֶׁמְּבָרֵךְ עַל הָעִקָּר תְּחִלָּה, מְמֵילָא הַטָּפֵל בִּכְלָל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁאוֹכֵל הַטָּפֵל מְקֹדָם, לֹא יִתָּכֵן שֶׁיִּפְטָרְנוּ אַחַר כָּךְ הָעִקָּר מִבִּרְכָתוֹ לְמַפְרֵעַ וּכְבָר הָיָה נֶהֱנֶה בְּלֹא בְּרָכָה: (י) רַק שֶׁהַכֹּל. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּכֵיוָן דְּעַל כָּל פָּנִים אֲכִילָתוֹ הוּא לְטָפֵל לְדָבָר אַחֵר, הִפְסִיד בִּרְכָתוֹ הָרְאוּיָה לוֹ, וּמְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵהָנֶה בְּלִי בְּרָכָה. וְהִנֵּה הָרַמ"א סָתַם בָּזֶה וְלֹא הִזְכִּיר שׁוּם חִלּוּק דְּמַיְירֵי בְּכָל גַּוְנֵי. [א]אֲבָל הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) חִלֵּק בָּזֶה, וְדַעְתּוֹ דְּדַוְקָא אִם שׁוֹתֶה מַשְׁקִין שֶׁבִּרְכָתוֹ שֶׁהַכֹּל וְהָיָה רָאוּי לְבָרֵךְ עַל הַמַּשְׁקֶה שֶׁהַכֹּל וְלִפְטֹר זֶה, אַף מִפְּנֵי שֶׁאוֹכֵל הַטָּפֵל תְּחִלָּה צָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלָיו, לָכֵן מְבָרֵךְ עָלָיו, אֲבָל כְּשֶׁבֵּרַכְתּ הָעִקָּר הוּא דָּבָר אַחֵר (כנ) כְּגוֹן שֶׁשָּׁתָה יַיִן, אֵין מְבָרֵךְ עַל הַמַּאֲכָל שֶׁמִּקֹּדֶם שֶׁהַכֹּל רַק בִּרְכָתוֹ הָרְאוּיָה לוֹ, וּלְכַתְּחִלָּה (מד) טוֹב לְמִנַּע מֵלֶאֱכֹל הַטָּפֵל קֹדֶם לָעִקָּר: (יא) הוֹאִיל וְהוּא טָפֵל לְדָבָר אַחֵר. וְאִם הַטָּפֵל חָבִיב עָלָיו, מְבָרֵךְ עָלָיו בִּרְכָה הָרְאוּיָה לוֹ [עַ"ז (סק"ז) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ו)]:

ב (יב) הָווּ טְפֵלָה לַמְּרַקַּחַת. וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַמְּרַקַּחַת לְבַד: (יג) לֶאֱכֹל לֶחֶם. רַק שֶׁבָּאִים לְדַבֵּק הַמְּרַקַּחַת עַל הָרְקִיקִין שֶׁלֹּא יִשָּׁנְפוּ מִן הַלַּחוּת, אֲבָל לֹא לְצֹרֶךְ אֲכִילָה, וְלַהַמְּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) מְבָרֵךְ עָלָיו הַמּוֹצִיא בִּרְכָתוֹ הָרְאוּיָה לוֹ: (מד) כִּי יֵשׁ מַאֲחֲרוֹנִים שֶׁפִּסְקוּ עַל כָּל עִקַּר דִּין הָרַמ"א [עַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרַ"א וּבְבֵית מֵאִיר], וּמַסְקִינַן עִם הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש ואפילו) דְּאִם אוֹכֵל הַטָּפֵל קֹדֶם לְעִקָּר אֵין עָלָיו שׁוּם טָפֵל כְּלָל וְאֵין לְשַׁנּוֹת מִבִּרְכָתוֹ הָרְאוּיָה לוֹ, וְכֵן הָעִתִּיק בְּדִבְרֵינוּ דְּטוֹב לְמִנַּע.

בֵּאוּר הַלָּכָה

הֵרֹב מִמִּין אֶחָד, וַחֲמִין הַשֵּׁנִי שֶׁהוּא הַמַּעַט מֻכְדָּל בִּכְנִי עַצְמוֹ, כְּגוֹן שֶׁכִּשֵּׁל בְּיַחַד פַּפּוּחִים עִם מְצַע תַּפּוּחֵי אֲדָמָה וּכְהַאי גַּוְנָא, יְמַצַּע הַמְּעוּט וִיבָרֵךְ בִּבְרָכַת הָרֹב: * וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ עָלָיו רַק שֶׁהַכֹּל. עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) בְּמַה שֶׁהִסְכִּיר טַעַם הָאוֹר זָרוּעַ (תשובת מהר"ח או"ז סי' לח), וְכָתַב, אֲבָל בְּתִרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' לא) הַבַּיִן דְּהָאוֹר זָרוּעַ מְיָרֵי וְכוּ'. וְהִנֵּה עָצָם טַעַם הַדָּבָר מְבֹאָר בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (סק"ב), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, מֵאַחַר שֶׁהוּא טָפֵל לְדָבָר אַחֵר וְאֵין עִקַּר הַהֲנָאָה מֵאוֹתוֹ דָּבָר שֶׁיְּבָרֵךְ עָלָיו כִּבְרָכָתוֹ הָרְאוּיָה, אֶלָּא שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִן הָעוֹלָם בְּלֹא בְּרָכָה, וּכְשֶׁמְּבָרֵךְ עָלָיו שֶׁהַכֹּל הֲרֵי בָּרַךְ וְכוּ'. וְלִכְאוֹרָה אִפְשָׁר לוֹמַר דְּהָרַמ"א אָזַיל לִשִׁיטָתֵיהּ בְּסִימָן ר"ד סָעִיף י"א שֶׁכָּתַב שָׁם וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְכָל מְרַקַּחַת שֶׁאֵין בְּרִיאִים רְגִילִין בּוֹ אֶלָּא לִרְפוּאָה מְבָרְכִין עָלָיו שֶׁהַכֹּל, וְהוּא מִדְּבָרֵי הָרַאַ"ה (פקודת הלויים פ"ו לח.) שֶׁמּוּבָא שָׁם בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש בשם ר"י), וְהַשַּׁעַם, דְּכֵיוָן שֶׁהַדָּבָר מְיֻחָד רַק לִרְפוּאָה וְלֹא לְהֶנּוֹת מִמֶּנּוּ לֹא שַׁיָּךְ בֵּהּ בְּרָכָה הָעִצְמִית, וְרַק שֶׁהַכֹּל מְבָרֵךְ, דְּאַף שֶׁהוּא אֵינוֹ מְכֻוָּן לְהֶנּוֹת לְהַנְּהוּ הָא עַל כָּל פָּנִים נֶהֱנָה, וְהָכִי נְמִי בְּעִנְיָנֵנוּ אִפְשָׁר לוֹמַר דְּכֵיוָן שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לְהֶנּוֹת לְהַאי גַּוְנָא שֶׁלֹּא יֵהָנֶה לוֹ הָעִקָּר לֹא שַׁיָּךְ לְבָרֵךְ עָלָיו בְּרָכָה הָעִצְמִית רַק שֶׁהַכֹּל. מִיהוּ בָּאֱמֶת יֵשׁ לְחַלֵּק, דְּהָתָם אֵין הַבְּרִיאִים רְגִילִין בּוֹ כְּלָל וְלָכֵן הִפְסִיד בִּרְכָתוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא דְּמַאֲכָל בְּרִיאִים הוּא אֶלָּא שֶׁהוּא לָקַח אוֹתוֹ לְצַעֵּר לְטָפֵל, עָדִיף טְפֵי. וְעַל כָּל פָּנִים נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דְּלִפְי מַה שֶּׁהִסְכִּימוּ שָׁם רֹב הַפּוֹסְקִים בְּדִין זֶה דְּלֹא כְּהָרַאַ"ה, וְכַמְבֹאָר בְּדִבְרֵי הָאַחֲרוֹנִים שָׁם דְּאַף שֶׁהוּא עוֹמֵד לִרְפוּאָה וּמִתְכַּוֵּן לִרְפוּאָה, כֵּיוָן שֶׁהוּא עַל כָּל פָּנִים נֶהֱנֶה מְבָרֵךְ עָלָיו בִּרְכָתוֹ הָרְאוּיָה לוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן בְּנִדּוֹנֵנוּ דְּלֹא נִפְטַר מִלֶּאֱכֹל הַטָּפֵל קֹדֶם לָעִקָּר: (יא) הוֹאִיל וְהוּא טָפֵל לְדָבָר אַחֵר. וְאִם הַטָּפֵל חָבִיב עָלָיו, מְבָרֵךְ עָלָיו בִּרְכָה הָרְאוּיָה לוֹ [עַ"ז (סק"ז) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ו)]:

ב (יב) הָווּ טְפֵלָה לַמְּרַקַּחַת. וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַמְּרַקַּחַת לְבַד: (יג) לֶאֱכֹל לֶחֶם. רַק שֶׁבָּאִים לְדַבֵּק הַמְּרַקַּחַת עַל הָרְקִיקִין שֶׁלֹּא יִשָּׁנְפוּ מִן הַלַּחוּת, אֲבָל לֹא לְצֹרֶךְ אֲכִילָה, וְלַהַמְּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) מְבָרֵךְ עָלָיו הַמּוֹצִיא בִּרְכָתוֹ הָרְאוּיָה לוֹ: (מד) כִּי יֵשׁ מַאֲחֲרוֹנִים שֶׁפִּסְקוּ עַל כָּל עִקַּר דִּין הָרַמ"א [עַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרַ"א וּבְבֵית מֵאִיר], וּמַסְקִינַן עִם הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש ואפילו) דְּאִם אוֹכֵל הַטָּפֵל קֹדֶם לְעִקָּר אֵין עָלָיו שׁוּם טָפֵל כְּלָל וְאֵין לְשַׁנּוֹת מִבִּרְכָתוֹ הָרְאוּיָה לוֹ, וְכֵן הָעִתִּיק בְּדִבְרֵינוּ דְּטוֹב לְמִנַּע.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(כ) כֵּן הִסְכִּים בְּסֵפֶר מָגֵן גִּבּוֹרִים לִדְינָא בְּסִימָן ר"ח (אלף המגן סק"כ), וְכָתַב דְּאַף שֶׁבְּסֵפֶר בִּרְכֵי יוֹסֵף (סי"ק יג) מְסַתַּפֵּק קְצָת בָּזֶה [וְהוּבָא בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה בְּסִימָן ר"ח (ד"ה הה"ה) עַיֵּן שָׁם], הָעִקָּר כֵּן הוּא, וּפוֹק חֲזִי מַאי עַבְּדָא דְּבַר, עַיֵּן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּסִימָן ר"ח סָעִיף י"ג דְּאִם אָכַל בָּשָׂר וְדָגִים וְאָכַל מֵחֲמֶשֶׁת הַמִּינִין אֵין עַל הַמִּיהָה פּוֹטֶרֶת אוֹתָם, הַיְינוּ כְּשֶׁלֹּא אָכַל הַבָּשָׂר וְדָגִים עִם הַכִּיסָנִין בְּיַחַד, אֲבָל כְּשֶׁאָכְלָן בְּיַחַד פָּטוּר מִשּׁוּם טָפֵל [אוֹ כְּשֶׁאָכְלָן עִם תַּבְשִׁיל שֶׁל חֲמֶשֶׁת מִינִים, דִּכְוָותֵי בָּזֶה אֵין אֶחָד טָפֵל לַחֲבֵרוֹ דְּכָל אֶחָד דָּבָר בְּפְנֵי עַצְמוֹ הוּא], וְכֵן מִשְׁמַע בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה שָׁם: (כמ) וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְמַה שֶׁכָּתַבְנוּ מִקֹּדֶם דְּאִם כַּוָּנָתוֹ בְּשָׁכִיל הַשָּׁפֵל גַּם כֵּן, כְּגוֹן שֶׁשּׁוֹתֶה יַיִן שָׁרָף וְאוֹכֵל לְעִקֵּי"ך אוֹ מְרַקַּחַת, דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ גַּם עַל הַלְּעִקֵּי"ך, דְּהָתָם אֵין אוֹכְלָן בְּיַחַד לְלַפֵּת, אֲבָל הָכָא כְּשֶׁאוֹכֵל בְּיַחַד מִסְתַּבְּרָא דְּמַה שֶׁאוֹכֵל לְלַפֵּת בְּוַדַּאי הוּא טָפֵל אָצְלוֹ, אַף דְּהוּא תֹּאַב לוֹ, וְיֵשׁ סָעַד לָזֶה מִשּׁ"ז סוֹף סָעִיף קָטָן ג',

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (סעיפים ז-ח) סתם כדברי המג"א שאם ברכת העיקר היא בפה"ג מברך על הטפל ברכה הראויה לו אם אוכלו קודם העיקר [ודעתו שלכתחילה יש להקדים הטפל כדי להרבות בברכות הצריכות].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah